

چند حقائق

مشیت جلیلہ اسلامیہ نک جربہ رسید

ربیع الآخر ۱۳۳۷

عدد ۴۲

آیدہ بر نشر اول نور

دوبھی سنہ

حکمت تشريع ويا محاسن شرايع

اصحاب مشيت و حکمت ، اصحاب مشيتك دستورى ، اصحاب حکمتك دستورى

اصحاب مشيت و حکمت — احکام شرعيه ده کي مصالح و منافع عبادى تعيين ايدن حکمت تشريع بنا قلندينى اصول فعل الهى يه راجع اولور . جناب حقك حکيم متعال اولديغنده بالجله اهل اسلام اتفاق ايتمشلر ايسه ده حکمت صفت جليله سنك تفسيرنده نزاعه دوچار اولمشلردر . اهل اسلامدن بر قسمى حکمتى علم و مشيت مطلقه يه ارجاع ايديور ، افعال الهيه ده علم ، قدرت و مشيتدن بشقه بر صفت اثبات ايتيور ؛ ديگر قسمى ابروجه بر حکمت صفتى اثبات ايديور . اهل بدعتدن جهنم بن صفوان ، اهل سنتدن ابوالحسن الاشعري واکا موافقت ايدن فقهايه کوره حکمت جناب حقك افعال عبادى بيلمى واراده ايتديكى وجه اوزره ايقاع اليمى در . ديگر لرينه کوره حکمت علم و مشيت مطلقه دکلدرد ، بلکه خلقنده ، امرنده بر طاقم عواقب محموده و غايات محبوبه يي متضمندر . برنجيلوه اصحاب مشيت ، ايکنجیلوه اصحاب حکمت اطلاق ايده جکزر .

اصحاب مشيت ايله اصحاب حکمت جناب حقك حى و فعال اولديغنده ، علم بارى نك هر معلومى احاطه و شمولنده اتفاق ايديورلر .

اولا جناب حق حقيقه حيدر ، حياتى اکمل حيات و اتم حياتدر ؛ فعل لوازم حياتدندر . چونکه هر ذى حياتده فعل واردرد ، هر حى فعالدر ؛ حى ايله ميت اره سنده انجق فعل و شعور ايله بر فرق حاصل اولور ؛ فعل و شعورى بولنان ذات حى ، فعل و شعورى بولونميان ذات جهاددر ؛ بر فعلك حى اولان ذاتدن صدورى حياتنك کمال و نقصنه کوره در . حياتى ديکري نك حياتدن اکمل اولان ذاتك فعل و قدرتي ده ديکري نك فعل و قدرتي دن اقوى و اکملدر .

فعل الهى فعل اختياريدرد . زيرا ناس فعل باريدن فاعلك قدرت و مشيتى ايله حاصل اولان فعل اختياريدن بشقه بر فعل اکلاماز ، بر ذاتدن قدرت و اراده سز صادر اولان

شیئه عقلا فعل دیمز . اوشی اودانك اثری اولور؛ اودانن متولد اولور، فقط اودانك فعلی اولماز: نته کیم آتشك احراقده ، صویك اغراقده ، شمسك حرارتده تأثیری واردره احراق آتش دنیلان ، اغراق صو دنیلان ، حرارت شمس دنیلان اجسامك - جناب حقك بواجسامده یارائمش اولدینی قوی و طبایع سبی ايله صادر اولمش اولسهده - نه آناریدره یوقسه افعالی دكلدره . بر فعل و عمل حی و عالم اولان ذاتن انحق مشیت و قدرتی ايله واقع اولور . جناب حقك حی و فاعله مرید و مختار اولدینی بالعموم انبیاء عظامك ، كتب منزلهك اتفاقیله ثابتدر؛ عقل و فطرت اكا دالات ایدر؛ بتون موجودات - ناطق اولسون ، صامت اولسون ، ذی حیات اولسون ، جامد اولسون ، علوی اولسون ، سفلی اولسون - اكا شهادت ایدر .

فرق اسلامیه ایچنده جناب حقك حیات و فعلی انكار ایدنلر یوقدر . یالکیز بونلرك جناب باری ايله قائم اولوب اولمامسی مسئله سنده اختلاف واردر : سلفیهیه کوره حیات و فعل جناب حق ايله قائمدر ؛ کلاویهیه کوره حیات جناب حق ايله قائم ایسهده فعل جناب حق ايله قائم دكلدر ؛ جهیمیهیه کوره هیچ بریسی جناب حق ايله قائم دكلدر .

ثانیاً — علم باری هر شیئی محیطدر ، هر معلومه شاملدر ؛ یرده ، کوکده هیچ بر شی یوقدر که علم باریدن خارج اولسون . فرق اسلامیه ایچنده جناب حقك شمول علمنی انكار ایدنلر واردر : فلاسفه قدیمه اسلامیه علم باریك طوغریدن طوغرییه جزئیانه تعلقنی انكار ایلدیکی کبی ۸۰ تاریخنده قتل اولنان معبدالجهنییه تابع اولان غلاة قدریهده علم ازلی سبحانهك قبل الوقوع اعمال عباده تعلقنی انكار ایلر .

اصحاب مشیتك دستوری — حکمت بارییی علم و مشیت مطلقیه ارجاع ایدن اصحاب مشیت ايله آیروجه حکمت صفتی اثبات ایلان اصحاب حکمت ارده سنده باشلیجه اختلاف (جناب حقت برایشی سببسنر ، مصلحتسنر ایشلیوب ایشله ماضی) مسئله سندهدر .

اصحاب مشیتك دستوری شویله افاده اولنور : «ان الله یفعل لابه و لالا جهه» . بودستور موجبینه جناب حق برشیئی لاجل شیء (بر حکمت و مصلحته مبی) ، بشیء (سبب ايله) ایشله منر ؛ سببسنر ، مصلحت و حکمتسنر ایشلر ، انحق طادت الهیهك جزئیاندن تأثی بری دیگرینه مقترن اولور ؛ یوخسه بری دیگرینه سبب و حکمت دكلدر . بودستور موجبینه اصحاب مشیت خلقنده ، افعالنده نفی ایتدکری سبب و حکمتی امرنده ،

احکامنده نئی ایدیور. ارتق اسباب شرعیه و عقلیه علامت محضه ، امارت محضه اولیور .
مثلا اعمال صالحه و قبیحه خیر و شرک حصولی ایچون سبب اولیور ، بلکه اکابر علامت ،
براماره اولیور ؛ آتش احراقک سببی اولیور ، بلکه اکابر علامت ، براماره اولیور ؛
کذا افعال الهیه و احکام شرعیه به منافع و مصالح عباد ترتب ایتمیور ، جناب حق منافع
عبادی جلب ایچون و یا مضرات عبادی دفع ایچون برایش ایشله میور ، اصرایتمیور ، نئی
ایتمیور ؛ بویله بر مصلحت الله واجب اولدینی کبی بویله بر مصلحتک الله تعالادن
صدوری ده لازم دکلدیر . اصحاب مشیت خلق و امری اثبات ایدرایسه ده انده کی مصلحتی
قبول ایتمز . مکلف حقنده مصلحت اولمیان بریشی اصرایتمک جائز اولدینی کبی مکلف
حقنده مصلحت اولان بریشی نئی ایتمک ده جائز اولور ، جناب حقه نسبتله بونترک
هیسی مساویدر ، منهی عنک هیسنی اصرایتمسی ، مأمور بهک هیسنی نئی ایتماسی جائزدر .
مأمور به ایله منهی عنه آره سنده مجرد اصر و نهی ایله فرق واردر : عمرینی ایمان و طاعت
و ذکر و شکرده صرف ایدوب بر لحظه بیله عاصی اولمیان کیمسه نی تعذیب ایتمک جائز
اولدینی کبی کوز آجوب یومنجیه قدر مطیع اولمیان کیمسه نی تنعیم ایتمک ده جائزدر ، بونک
خلافی بیلمک بریول یوقدر ، بوخصوص آنجق خبر رسول ایله معلوم اولور .
بودستور موجبنجیه اصحاب مشیت افعال الهیه ده علت آرامنی باعث ضلال عبادیدیور ؛
واصل ضلال الخلق من کل فرقه .

هو الخوض فی فعل الاله بعلله

خلاصه فعل الهیه ، حکم باریده « لم ، کیف ؟ لای سبب ، لای حکمة » دینزه بتون
اشیا ، خلق و امر محض قدرت و مشیت ایله حاصل اولیور .
یغذب من یشاء و یرحم من یشاء

بودستورک مناسنه کلتجه اصحاب مشیت اولاد قدرت و مشیت بارینک شمول و تقو ذنی
اسباب اثباته منافی کوریورده جناب حقک خلق و ثأ نیرده کی تقدری ایچون ، توحید افعال
ایچون اسبابی انکار ایدیور ، اسبابی انکاری توحیددن عد ایدیور ؛ بوکا منی (بما کتم
تکسبون ، ذلک بما قدمت یداک) و امثالی نصوص جلیله ده کی بامسبیه لری بامصاحبه به حمل
ایدیور . جبریّه محضه و جبریّه متوسطه اصحاب مشیتنددر .
کذا اصحاب مشیت جناب حقک برایشی دیگر برایش ایچون ایشله منی استکمال بالقبر

عد ايدرك بونی ده توحیده منافی کوریور ، فعل الهی به بر مصلحتك ترتبی جناب حق ایچون برقیصه عد ایدیور ؛ بونك کی «جناب حقك برایشی دیگر برایش ایچون ایشله می تسلسلی استلزام ایدر ، بوا یسه محالدر ، دیهرك ایریجه بر حجت ده ایراد ایدیور . بونكا بناءً لتكونوا شهداء علی الناس ، لتلايكون للناس علی الله حجة وامثالی نصوص جلیله ده کی لام تعلیلبری لام عاقبه حمل ایدیور .

اصحاب حکمت ایسه اسباب اثباتی توحیده منافی کوریور ؛ مصلحت ترتبی استکمال بالتیر عد ایتیور ، قیصه بولیور ، حوادث مستقبله ده تسلسلی جائز کوریور . اصحاب مشیتك دستوری شرایعك مصالح ومنافع عبادی متضمن اولدیفنی ازان ایده جك اولان محاسن شرایع واسلامه ، حکمت تشریعه مینا اولماز . بودستور ایله معجزه باهره اثبات اولونماز ؛ بودستور اکثر مسلمین طرفدن قبول اولونمیور ، اصحاب حکمت بو دستورك خطالرنی اظهار ایدیور . نته کیم قریباً بیان اولنه جقدر .

اصحاب حکمتك دستوری — علم ومشیت وقدرت باریدن باشقه برده حکمت اثبات ایدن اصحاب حکمت اصحاب مشیته تامیله مخالف بودستور وضع ایدیور : « ان الله یفعل به ولاجله » بودستور موجبجه جناب حق اسبابی مسبباته شرعاً وقدرأ ربط ایشدر ، كرك اصردنی وشرعیسنده ، كرك اصرکونی وقدریسنده اسبابی محلی حکمتی ، محل ملکی ، محل تصرفی قلمشدر . الله تعالی حکیم در ، هیچ برشتی عبث اوله رق ایشله مز ، فعلنده فعلی ایچون مقصود اولان بر غایه دیمك اولان حکمت ومصلحت وارد . افعال باری حکمت بالقوه دن صادر اولور که اوافعالی او حکمت ایچون ایشدر ، نته کیم افعال باری اسبابدن نشأت ایدر که اوافعالی اوسبب ایله ایشدر .

اولا — جناب حق اسبابی مسبباته شرعاً وقدرأ ربط ایشدر ، مصالح عبادی هر خصوصده ، تواننده وعقابنده ؛ اوامرنده ونواهیسنده ، معاشنده ومعادنده اسبابه باغلامشدر . موجودات سلسله اسباب ومسبباتدر ، شرع سلسله اسباب ومسبباتدر . جناب حق مسبباتی اسباب ایله خلق ایدر ، یغموری بلوط ایله یاغدر ، میوه فی اغاج ایله یارادیر ، احراقی انجق نار ایله واحتراقه قابل اولان محل ایله یارادیر . جناب حق قوای طبیعه وطبیاع موجوده نی یارآتمش واکا آثاری ربط ایشدر . سببی ده یارادیر ، مسببی ده یارادیر ؛ اسبابك ، قوای طبیعه ك ، طبایع موجوده ك مسبباته ، موجوداتده

تأثیری وارد ر . اسباب و مسیبات مشیت و قدرت ایلہ حاصل اولور ، حکم باری به متقاد اولور . عالمک تکویننه تعاقب ایدن حکمت عامه سیاحتیه مسیباتی اسبابدن ، آناری مؤثراندن آیرماز . دیلوسه حکمت خاصه راجحه به منی سببیتنی ابطال ایدر : نته کیم خلیل اللہده نازلہ احراقنی ، کلیم اللہده و قومنده صویک اغراقنی ابطال ایلشدور ؛ دیلوسه اسبابه بر طاقم موانع اقامه ایدرده اسبابک قوتی باقی قالدینی حالده تأثیرینی منع ایلر ؛ دیلوسه اسباب و مسیباتی اولدینی کبی بر اقدردہ اسباب و مسیبات حکمت عامه اوزره جریان ایدر . اونی ده ایشلر ، بونی ده ایشلر . « سبحان الذی خلق الازواج کلها مما ثبت الارض ومن انفسهم و بما لایعلمون . »

حوادث بر اعتبار ایلہ خالقه ، دیگر بر اعتبار ایلہ اسبابه اضافہ اولتور . مثلاً « بومیوه شواغاجدندور » دیرکه « اغاجدن حادث اولشدور ، دیمکدر . کذا « بومیوه اللہدندور ، دیرکه » الله انی خلقی ایلشدور ، دیمکدر . اسباب ایلہ مسیبات ارمسندہ کی اقتران اصحاب مشیتک قائل اولدینی وجهله اتصافی دکلدر . ارتق نصل اولورده بو اعتقاد توحیدہ منافی اولور ؛ الک زیاده اسبابی اثبات ایدن قرآن مین در . ﴿ بما کتم تکسبون - ذلک بما قدمت یداک ، بما کسبت ایدیکم - یمدی الله به من اتبع رضوانه سبیل السلام - بانهم قالو انما الیبع مثل الربوا - بان الذین کفروا اتبعوا الباطل ، فازلنا به الماء فاخرجنا به من کل الثمرات - فبظلم من الذین هادوا حرمنا علیهم طیبات احلت لهم - فبما نقضهم ميثاقهم و کفر هم بايات الله و قتلهم الانبیاء بغير حق - فبما رحمة من الله لنت لهم ﴾ کبی بیکلرجه نصوص شرعیه بامسیبیه ایلہ ایراد اولنیور . بونک کبی شرط و جزائی متضمن اولان هر موضع شرطک سببیتنی افاده ایدر : یا ایها الذین امنوا ان تتقوا الله یجعل لکم قرقانا - لئن شکرتم لازیدنکم ولئن کفرتم ان عذابی لشدیدہ کذا بر موضعه بر حکم بروصف اوزرینه مترتب اولور ایسه بویه اولان موضعه او وضعک سببیتنی افاده ایدر : والسارق والسارقة فاقطعوا ایدیهم - ان الذین کفروا و صدوا عن سبیل الله زدناهم عذابا فوق العذاب . خلقتک نه قدر شکلی وار ایسه هر برینک موجودیتلرینی کافل اوله بیلان و جناب قدر و قیومه منتهی اولان بر سلسله اسباب ایلہ مرتبط اولدینی ﴿ ان الله یمسک السموات والارض ان تزولا ﴾ نظم جلیلی ارأه ایدیوز . مسلمانلر آرمسندہ مسیباتک اسبابه ارتباطی اوقدر

شایع و معروف در که « اذا ارد الله شيئاً هيا اسبابه » ضرب مثلی همان هر کون ایراد اول نور .
 علوم حاضره حادثات طبیعتک ، علی العموم حادثاتک بر سینه مربوط اولدینی اورتیه
 قویور . قانون طبیعتی اسباب ایله مسببات ، تعیر آخر ایله علل ایله حادثات ارسسندگی
 نسبت ثابتیه تعریف ایدیور ، طبیعت بر سلسله اسباب و مسببات اولیور . فلسفه جدید
 اسباب و مسببات اساسه استناد ایدیور . علوم تجربیه نک یکانه طریق اولان استقرانک
 مناسی بدیه علیتدر : هر حادثه نک بر علتی واردر .
 خلاصه قرآن و میزان ، شریعت و حکمت ، عقل و نقل اسبابک مسبباته ارتباطه
 دلالات ایدیور .

واتیناه من کل شیء سبباً

۱۹ کانون اول ۳۳۴ - مابعدی وار -

دار الحکمة الاسلامیه اعضاسندن

از میری

اسماعیل ختی

آثار مخصوصه

دولت اسلامیه نک بناسی

ان الله يأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها

واذا حکمتکم بین الناس ان تحکموا بالعدل

دولت اسلامیه قرآن مبینک تلقین ایتدیکی بر دولتدر ؛ کتاب مبینک سیاستنه ، کتاب
 مبینی تفصیل و ابضاح ایدن سنت سنیه نک سیاسته مربوطدر . دولت اسلامیه نک ، اوزرینه
 قورولمش اولدینی تم طاشلری سیاست عادلہ ، ولایت صالحه در .
 اسلامیت دولت حقهده تمامیه عصری بر طریق تعقیب ایدر . اسلامیت صدر اسلامده بر دولت